

સુપ્રભાતમ્
સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ
ફોન : ૨૩૨૨૬૫૫

શાળા-શિક્ષણ માટે 'ખર્ચ'ને રોવાય નહીં!
બાળકો માટે બજેટ સામે જોવાય નહીં!
વગોવાય છો ઉદ્યોગો ને પંખાબા માટે -
મેળા-ઉત્સવો માં જ બધું ઘી ઢોળાય નહીં!!
(નાણાં વેડફાટ નાં 'પાપ' આમ 'ધોવાય' નહીં)
(ઓછી સંખ્યાવાળી શાળાઓ બંધ કરશે.)

સવામી સવારની..

ખમ્બુ છે સુદ્ધ
'પદ'ના અશ્વમેધે
'રામ' કુટુંબે..
(મોદી > અડવાણી -
લવ-કુશ સામે રામસેના)

બદલાય છે
'રંગ' લોકશાહી નો -
લાલ લોઢીથી..
(રક્તરંજિત ચૂંટણીઓ)

દાર્દરુ

ચિંતન

હિતોપદેશં શ્રુત્યાલકુર્વિત ચ ચથાદિતમ્ |
વિદુરોક્તમ્ કૃત્વા ભૂતકીર્યઃ શોકસાલ્ય ભાક્ ॥

'આપણું હિત થાય એવો જો કોઈ ઉપદેશ આપે તો તે ધીરજપૂર્વક સાંભળવો અને તે ઉપદેશ પ્રમાણે વર્તન કરવું જોઈએ. વિદુરજીએ કૌરવોના હિત માટે ઉપદેશ તો આપ્યો પણ એ પ્રમાણે અમલ આચરણ નહીં કરવાથી કૌરવોને શોકરૂપી શલ્યનો ઘા સહન કરવો પડ્યો.'

આજની યુવાપેઢીને કોઈની વાત, સલાહ-શિખામણ-ઉપદેશ સાંભળવો જ ગમતો નથી એ વડીલો અને એનાથી એક પેઢીના સમજુ-અનુભવી-શિક્ષિતોને પણ એ 'આઉટ ઓફ ડેટ' અને અભણ-અશિક્ષિત જ માને છે એમની કોઈ વાત કાને ધરતા નથી.

આજના યુવાનનું જ્ઞાન-વાચન-ચિંતન-મનન પૂર્ણ જ સિમીત છે. વાહનો અને મોબાઇલ કે કોઈ એક ક્ષેત્ર 'કોમ્પ્યુટર' જેવા વિષયમાં એકાદમાં માર્ટરી મેળવી એ 'સર્વજ્ઞ' હોવાની ગેરસમજમાં ખોવાઈ જાય છે દુનિયાના હજારો બીજાં ક્ષેત્રો છે જેમાં આપણે અજ્ઞાન અને અશિક્ષિત છીએ એ વાત સ્વીકારી લેવી જ રહી.

કોઈનો પણ ઉપદેશ શાંતિથી સાંભળી એના પર વિચાર કરી - ભલે નિર્ભય તમારો પોતાનો હોય પણ એ ઉપદેશના સત્યાસત્યનો તો વિચાર કરવો જ જોઈએ.

- સુવિચાર**
- ચારિત્ર્યથી બુદ્ધિ આવે છે, બુદ્ધિથી ચારિત્ર્ય નથી આવતું - **સ્વામી વિવેકાનંદ**
  - શિક્ષક તરીકે સફળ થવા માટે ભણવાની નવું બહકારી સતત ઉત્કંઠા હોવી જોઈએ - **કાકાસાહેબ કાલકર**
  - સંત પુરુષો સૌ યુગના શિક્ષક છે - **કાશી કહેવત**
  - સાચા શિક્ષક ગુરૂઓના હાથમાં જેટલી શક્તિ હોય છે એટલી પ્રદાનમંત્રીના હાથમાં પણ નથી હોતી - **એ.પી.જે. હશામ**
  - મોત કાચરો ને વળગે છે જ્યારે બહાદુરોને ભેટે છે - **નેપોલિયન**
  - સાચો શિક્ષક વગર્હિની દિવાલોને ઓગાળી જગતને વર્ગીકરણ લઈ આવતો હોય છે - **ગુલાબદાસ ઢોલર**

બોધ કથા

સિત્તેર વર્ષ સ્વાતંત્ર્યને થવા આઠાં હજુ આપણી પાસે ચોક્કસ અને નક્કર કાચદાનીય માળખું નથી. રોજ નવી નવી સમસ્યા ઊભી થાય છે અને એને પહોંચી વળવા કોઈ જ કાચદો હોતો નથી. આગમાં ભસ થઈ ગયા પછી કુવો કયાં પોદવો એની જમીનની શોધ શરૂ થાય છે! અને 'કડક' કાચદા થાય પછી પણ ગુન્હેગારના હાથ સુધી પહોંચતો તો એ મોગરાનો ગજરો જ થઈ જાય છે!

રાખણે મુલ્યાં નસુરૂદીને બોલાવી કહ્યું મારા રાજ્યમાં માટે કડક કાચદો કરવો છે બધા 'સત્વ' જ બોલે જુદું બોલનારને 'ફરસી'.

મુલ્યાં મુલ્યાં હરયા. રાખ ગિન્નાચો - પૂછ્યું કેમ મારા વિચારની હેડકી ઉડાવો છો? શું વિચાર ખોટો છે? મુલ્યાં કહે વિચાર ખોટો નથી પણ એનો અમલ વાસ્તવિક કે વહેવારુ નથી - ગુનેગારો જુદું બોલવાના રસ્તા શોધી જ કાઢશે - .. નગરમાં આવવા માટે એક જ પુલ હતો - ગામ ખાલી કરાવી હુકમ કર્યો. સાચું બોલનાર જ ગામમાં આવે બાકીનાં ગામ છોડી જાય! એક પછી એક સત્ત્વની કબુલાત આપી ગામમાં આવવા લાગ્યા. નસુરૂદીનો વારો આવ્યો. એણે પોલીસને કહ્યું 'હું જુદું બોલીશ લ્યો! મને ફરસીએ કરાવી ધો!' પોલીસ મૂંઝાયો - પણ તમે 'જુદું બોલીશ' એ સાચું જ બોલો છો તમને ફરસીએ કેમ ચઢાવાય?

વાત રાખ સુધી પહોંચી - કાચદાનો અમલ મોકુફ રહ્યો... આપણા કાચદા આવા જ 'કડક' હોય છે.

E-mail : sureshchandrabbhatt18@gmail.com

યાત્રીસ વર્ષના સહજીવનના ઝંઝવાતમાં પ્રેમના બંધને અમને ટકાવી રાખેલ એમ જ એ બંધન આજ અતૂટ બનતાં ઇશ્વરે અમારા પ્રેમને માણવા સહજીવન જીવવાની આજ એક મહામૂલી તક આપી છે, થેન્ક ગોડ!

(ગતકંથી આગળ...)

પણ બેચાર દિવસ પછી પ્રતિજ્ઞા ભુલાઈ જતી. હેરીના આકરા શબ્દોની સામે એનો ઊભરો કાઢે. સામે હેરી પણ મન પર કાબૂ ન રાખી શકે. અને ન કહેવાનાં વેણ કહે. એમાં ગાળો ભરવા લાગી,

"સારી, તું તો જાહે મારી બોસ હોય એમ વારંવાર ગુસ્સે થઈ ફૂટતીથીયે ભૂંડી થતી જાય છે."

"તું બેડમાં કેવો અદ્ભૂત પ્રેમ કરે છે અને વહાલનો ધોધ વધવે છે! પણ તારી જીભ ચાલે છે ત્યારે ફૂટરા-બિલાડાની જેમ કલાકો સુધી કચાં અટકે છે?"

અને એક વાર વાદવિવાદ બળમાં આસમાને પહોંચતો. પાછા બેચાર દિવસ અબોલા થતા. પણ ઊંડે ઊંડે પરસ્પર અગાધ પ્રેમ હતો એટલે ભરતી - ઓટ આવ્યા કરતી.

પરસ્પરની એકલતાનાં ગંભીર પરિણામોના વિચારો આવતાં મન શાંત થતાં. સંસાર આગળ વધ્યે જતો અને વર્ષો વીતતા જતાં.

મન પ્રકુલિત કરવા કચારેક નજીકના પાર્શ્વમાં જઈ પ્રેમાલાપ કરે. પરસ્પરના ઉચ્ચ સ્વાભાવની કબુલાત કરી જિંદગીનો આનંદ માણે. એ આનંદમાં ભરતી લાવવા બંને ફૂટ લેતાં. એ રીતે દર વર્ષે અવારુકા, હેરીને મિલન, મેક્સિકન, બહામા, કોસ્ટારિકા, વગેરે અનેક ફૂટ ફરી વળ્યા હતા. અવારુકા ફૂટની ચાદ જીવનની એક મહાન સ્મૃતિ બની ગઈ હતી. અનેક વાર એ ચાદ વાગોળતાં.

બે દિવસ પહેલાં એ ચાદ તાજી કરી બંને ગેલમાં આવી જઈ પ્રેમાલાપમાં મશગૂલ બન્યાં હતાં ત્યાં કેલીએ ગુસ્સો ઠાલવ્યો હતો,

'મારે એક સપ્તાહ એ ટ્રિપ એકસ્ટેન્ડ કરવી હતી પણ તને તારી જોબની પરવા હતી, પત્નીનાં આનંદની નહિ.'

"એ જોબ છે તો ઘર ચાલે છે, ફૂટની મજા માણવાનું મને છે" અને પછી સામસામા આક્ષેપો છૂટ્યા. હેરી ગુસ્સે થઈ ઘર બહાર નીકળી ગયો. એક મિત્ર એને કલબમાં લઈ ગયો. કદી દારૂને સ્પર્શ નહિ કરનાર હેરી એ સાંજે દારૂ પીને ઘેર આવ્યો. એલફેલ બોલવા લાગ્યો. કેલીથી એ સહન ન થયું. એણે ઊભરો ઠાલવ્યો, "હવે બાકી રહ્યું છે તે દારૂની લતે ચઢવો. તને શરમ આવવી જોઈએ. અસ્ટડ!"

છેલ્લો શબ્દ હેરી સહી ન શક્યો. સામસામા પાછા આક્ષેપો છૂટ્યા. હેરી ગુસ્સે થઈ એના ગાલ પર જોરથી એક તમારો મારી નશામાં બળડ્યો, 'ફ... લેડી. કદી હવે સૂપ મરીશ! તું નાહક મારો જીવન ખાય છે! તારી સાથે એક પળ રહેવું મુશ્કેલ બનશે અસ્ટડ!' અને મહાભારત સર્જ્યું. બંને વચ્ચે અબોલા થયા. બે રાતો બંનેએ ઊલટા પડખે વિતાવી અને રોજનો પ્રેમભર્યો ક્રમ જવળાયો નહિ.

કેલી વહેલી ઊઠી ઘર અને હેરીનો સાથ છોડી એને સદા માટે વિલાપ કરતો મુકી ઘર બહાર નીકળી પડી.

હેરી ડોસો ઝબકીને જાગી ગયો. કેલીને બાહુમાં લેવા હાથ લંબાવ્યા. સખનું સરકી ગયું, કેલી સરકી ગઈ. પણ એ હતાશ ન થયો. કેલી બોલાવી રહી હતી એવા ઝણકાર સાંભળતાં એ સવારે ઊઠી ફોન પર ટિકીટ બુક કરાવી ઓરવેન્ડો પહોંચી ગયો. બોટમાં ફરટી કલાસની કેમિન કેલી અને હેરીના નામે ટિકિટ કરાવી.

સાંજે બોટમાં જવા લાગ્યો. કેપ્ટને પૂછ્યું. 'મિ. હેરી, તમારી કેલી કયાં છે?' "એ પાછળ આવે છે. મારો પ્રેમ સાચો હશે તો એને જરૂર ખેંચી લાવશે!" કેપ્ટન એને પાલગલ ગણી હસવા લાગ્યો. આફલાતૂન લગ્નચુસ્તિઅસ કેમિન જોઈ હેરી ખુશ થઈ કેલીના રાહ

જોવા લાગ્યો.

બોટ પોર્ટ છોડવાની પાંચ મિનિટ બાકી હતીને એક બુરાબાધારી યુવતીએ દરવાજો ખખડાવ્યો.

"સોરી, સર! બધી કેમિનો કુલ છે. કેપ્ટન કહે છે કે તમારી કેમિનમાં તમારી પાર્ટનર પહોંચી નથી એટલે એક જગા છે. એક રાત મને સથવારો આપશો?"

"માફ કરજો, પણ મારી પત્ની સિવાય બીજા કોઈ સાથે હું સૂવા ટેવાયો નથી એટલે તમને હું મારી રૂમમાં સથવારો નહિ આપી શકું."

"હું તમારી પડખે સૂવાની વાત નથી કરતી. હું તો સામેના સોફા પર સૂઈ જઈશ. તમને ડિસ્ટર્બ નહિ કરું."

"હા, પણ આગલા સ્ટોપ પર એ આવે અને તમને મારી સાથે એક જ કેમિનમાં જુએ તો મને દોષિત ગણી દરવાજેથી જ પાછી જતી રહે. મારી વર્ષોની ઝંખના અધૂરી રહી જાય. સોરી!"

"તમારી એ ઝંખના અધૂરી નહિ રહી જાય. એ પર પાડવા તો હું અહીં આતું છું." કહેતાં બુરખો દૂર ફેંકી એણે દોડી જઈને હેરી ડોસાને ચૂંપી લીધો. "અરે કેલી તું? તું અહીં ક્યાંથી?" એને બે બાહુમાં જકડી, ચુંબનોથી એને ભીંજવી દીધી અને સવાલ કર્યો, "દસ વર્ષ સુધી તું ક્યાં ગઈ હતી?"

"હું તારો સાથ છોડી ઓરવેન્ડો આવી હતી. આ બોટમાં સિનેપ્સાનિસ્ટની જોબ મળી જતાં અહીં જ રહી ગિ. તારા મિલન માટે રોજ પ્રાર્થતી રહી છું. બોલ, તારી સાથે તારે પડખે સૂઈ રહું ને?"

"મારું અહોભાગ્ય માનીશ. પણ વધતી જતી ઉમરને કારણે હવે મારા પ્રેમનાં સાંનિઘ્યની દૂંફ સિવાય તારી બીજી કોઈ ઝંખના પુરી નહિ કરી શકું, માફ કરજો!"

"હવે મને પણ બીજી કોઈ ઝંખના નથી. એક તારા સહવાસમાં જ જિંદગી ગુજારવી છે. ઘર છોડવાનો પણ મને બહુ પરતાવો થાય છે. આજે કેપ્ટનને મારી પૂર્વગાથા કહી રાજીનામું આપી સદા માટે તારી પાસે પ્રેમનો ધોધ વહાવવા અને માણવા આવી છું. હવે તો સાથ જીના, સાથ મરના!"

"કેલી, કાલે મેં તને સપનામાં જોઈ હતી. એટલે જ અહીં દોડી આવ્યો!"

"વાહ, કેવો જોગાનુજોગ! મેં પણ તમે કાલ સપનામાં જોયાં હતાં. આપણી પરસ્પરની શ્રદ્ધાનો વિજય થયો લાગે છે. ચાલ, જિંદગીનાં બાકીનાં થોડા વર્ષ વાદવિવાદ વિના પરસ્પરની પ્રેમભરી દૂંકમાં વિતાવીએ." કહેતાં એને બેડમાં ખેંચી ગઈ અને કાલનાં શુભ ભાવિની ઝંખના સેવતાં બંને પરસ્પરનાં પડખામાં લીન થઈ ગયાં

થોડી વારમાં વહાણ ડોલવા લાગ્યું. અને પવનના બેકાબૂ ઝંઝવાતમાં વહાણ ડૂબાવા લાગ્યું. કેપ્ટને વહાણને કાબુમાં રાખવા બહુ પ્રયત્નો કર્યા પણ બિજ્જળ ગયો. વહાણ ડૂબી ગયું. ઘણા બધા પેસેન્જર્સ જીવ ગુમાવી બેઠા. દરિયાનાં વાવાઝોડામાં એક ઝાડ ખેંચાઈ આવતું જોતાં બંનેએ એ પકડી ઝંઝવાત સામે હામ ભીડી.એટલામાં લાઈફ સેવિંગ બોટો એ બંનેને બચાવી લીધા. કિનારે પહોંચાડી નાવિક બોલ્યો. "ઘણાં લોકોએ જીવ ગુમાવ્યા છે. તમે નસીબદાર કે બચી ગયા."

"યાત્રીસ વર્ષના સહજીવનના ઝંઝવાતમાં પ્રેમના બંધને અમને ટકાવી રાખેલ એમ જ એ બંધન આજ અતૂટ બનતાં ઇશ્વરે અમારા પ્રેમને માણવા સહજીવન જીવવાની આજ એક મહામૂલી તક આપી છે. થેન્ક ગોડ!" કહેતાં બંને હર્ષવેદાં બની ગયાં.

ઝંઝવાત સંવેદના
- જય ગજવર

જો ડર ગયા સમજો મર ગયા

એક ગામમાં ૧૦-૧૨ વર્ષનો છોકરો છે. સ્વભાવે શાંત અને ભીરૂ છે. એના કલાસના છોકરા અને ઘરની આજુબાજુના છોકરાથી કાયમ ડરતો ચાલે છે. લાલો એનું નામ. ગેમર, મુકલો, બાબુ આ બધા એના 'સો કોલ્ડ' મિત્રો હતા, કેવે તેના ઉપર દાદાગીરી કરતા.

શાળાએ જવાનો સમય થાય એટલે શેરીની બહાર જ મુકલો દફતર લઈને ઊભો હોય. લાલાની રાહ જોતો હોય. જેવો લાલો આવે એટલે મુકલો એનું દફતર લાલાને પકડાવીને બિન્દાસ હાથ હલાવતો સ્કૂલે જાય, લાલો બે દફતર ઉપાડીને પાછળ પાછળ આવે.

સ્કૂલે આવીને ગેમરનું ઘરકામ તો લાલાએ જ કરી દેવાનું. આખા દિવસનું ઘરકામ લાલો કરીને લાલે, ગેમર તેવાર નોટ શિક્ષકને બતાવી દે. રાત-રાત સુધી જાગીને લાલો લેસન કરે. કો'ક દિવસ પોતાનું લેસન ન કરે પણ ગેમરનું તો હંમેશા કરી દે.

અને શેરીમાં બાબુડો તો હોય જ સાંજે લખોટી રમવાની હોય, એમાં લાલો જ બાબુને પાંચ લખોટી આપે તો જ એને રમાડે, નહીંતર એનો બહિષ્કાર. આનું જ ભમરડા, છાપો અને બધી વસ્તુમાં થતું. આમ લાલાએ પોતાના જ ઘરની બહાર પોતાની ચીજ-વસ્તુથી રમવા માટે પણ બાબુને હક્કો આપવો પડતો.

એક દિવસ એક પ્રસંગ બન્યો. લાલાને અને તેના નાનાભાઈ-બહેનને ઘરેથી એક રૂપિયા વાપરવા મળતો, બધાને બાબુજી વરફથી રૂપિયો સવારમાં મળ્યો. બપોરના સમયે એક બરફ-ગોળાવાળો શેરીમાં આવ્યો, બધા બાળકો એને ઘેરી વળ્યા. લાલો અને તેના ભાઈ-બહેન પણ એમાં શામેલ હતા. એટલામાં સામે જ બરફ - ગોળા લીધો અને ખાવા માંડ્યો. લાલાના ગુસ્સાનો કોઈ પાર ન હતો. એના નાના ભાઈ બહેન મજાથી ચૂસતા હતા અને પોતે ઓશિયાળાની જેમ ઊભો હતો.

એ જ સેકેડે એનું મગજ ફરી ગયું. અત્યાર સુધી દબાવી રાખેલો ગુસ્સો ભડકી ઉઠ્યો. સામે દવાની નાની કાચની બોટલ પડી હતી, એ ઉઠાવી લીધી અને અત્યાર સુધીની બધી જ ખીજ ભેગી કરીને જોરથી બાબુનાં માથામાં મારી દીધી અને ભાગીને કચાક સંતાઈ ગયો, પછી તો એની શોધા-શોધ થઈ ગઈ, બાબુને લોહી નીકળતું હતું. એને પાટા-પીંડી કરાવવી હતી. લાલાના અને બાબુનાં બાપા એકબીજા સામે ઝગડી પડ્યા. રાત પડી, મામળો થાળે પડ્યો ત્યારે લાલો સુપચાપ ઘરમાં આવી ને સૂઈ ગયો.

બીજા દિવસે સ્કૂલે જવા માટે નીકળ્યો, શેરી બહાર મુકલો દફતર લઈને ઊભો હતો, લાલો આવ્યો એટલે એણે એને દફતર પકડાવી દીધું. પણ લાલો લાલ થઈ ગયો. તેણે દફતર ઉપાડ્યું અને હવામાં ફંગોળી દીધું. મુકલાના દફતરમાં બધા ચોપડા રસ્તામાં વેરણ-છેરણ પડ્યા. સ્કૂલે આવ્યો, ગેમર નોટ લઈને ઊભો હતો એણે લાલાને ગૂઢકાર્ય કરી દેવાનું કહ્યું.

લાલો વિફર્યો, બંધ પર ચડીને ગેમરની બોટ-બુક પંખાના પાંખિયા પર મુકી દીધી અને નીચે આવીને પંખાની સ્વીચ ચાલું કરી દીધી. નોટ સીધા કલાસરૂમની બહાર ફેંકાઈ ગઈ. સાંજે ઘેર આવ્યો તો ચમત્કાર થયો, શેરીના બધા છોકરા લાલા પાસે આવ્યા અને આજુબાજુના સૂરે કહેવા લાગ્યા કે આજથી અમે બધા તને રોજ પાંચ લખોટી આપ્યું પણ તું અમને બાબુની જેમ બાટલી ન ફટકારી દેતો. બસ વાર્તા પૂરી. હવે લાલસિંહ બની ગયો.

સો, ઘ મોરલ ઓફ ઇ સ્ટોરી ઇઝ "જો જરૂર ગયા સમજો મર ગયા!" ડર, બીક, ભય વ્યક્તિને ખલાસ કરી નાખે છે આ વાત ફક્ત ૧૦-૧૨ વર્ષના લાલાની નથી. વ્યક્તિ, સમાજ, રાષ્ટ્ર દરેકને આ જ વાત લાગુ પડે છે. બિડર અને બુલંદ અવાજ હોય તો દુઃખનની સામે અડધી જીત અપાવી દે છે આત્મવિશ્વાસ અને ડર્ગા વગરની એક જોરદાર ઝાડ જ સામેવાળાના હાંજ ગગડાવી નાખે છે.

ઇઝરાયલ જેવો નાનકડો દેશ ચારે તરફ દુઃખનોથી ઘેરાયેલો છે. મુસ્લિમ રાષ્ટ્રો એની ઉપર હંમેશા આક્રમની ચોંજના બનાવતા હોય છે. પણ આ બધાથી ડરને ઇઝરાયલ ઘૂંટણીએ પડી ગયું? ના. એણે ડરથી વિના બધાનો મુકાબલો કર્યો. એ બધાને ઘૂળ ચાટલા કર્યા. હમણાં લેબેનોને તેના ફક્ત એ સૈનિકો - હણી કાઢ્યા તો, ઇઝરાયલે આખા લેબેનોન પર હુમલો કરી દીધો. આને નીડર અને મર્દાની જવાબ કહેવાય.

જ્યાં સુધી ડર, બીક, ભય, વ્યક્તિમાં સમાજમાં અને રાષ્ટ્રમાં રહેલો હોય છે, ત્યાં સુધી તેની યોગ્ય કાર્યશીલી વિકસી શકતી નથી. તેની અંદર રહેલી ખુબીઓ અને તેનામાં રહેલી શક્તિઓ ડર અને ભયની દિવાલો વચ્ચે ગુંચવાઈને રહી જાય છે.

ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ-અર્જુનને કહે છે, તું યુદ્ધથી ડરને ભાગ નહીં, લડ અને મરી જા, પરંતુ લડવાથી ન ભાગ, કારણ કે એનાથી ભાગીને તું જીવીશ જરૂર પરંતુ મરવા જેવું જીવન હશે. એ 'ડેડ લાઈફ' હશે. અને 'ડેડ લાઈફ' થી 'લિવિંગ લાઈફ' વધારે બહેતર છે.

રો રો કે મોત માંગેવાલો કો, જીના નહીં આ સકા તો મરના ક્યાં આવેગા?

- ફિરાક ગોરખપુરી

નાનપણથી જ મા-બાપ, બાળકને ડરાવતા હોય છે, રોજના નહીં, બાવો લઈ જશે, અંધારામાં જઈશે નહીં, ભૂત આવે. પાણીથી દૂર રહેશે ડૂબી જઈશે.

અને નાનપણમાં જ બીક અને ભયનાં પાઠ ભણેલો બાળક મોટો થયને પણ જરાક અચકાતો જ ચાલે છે, જીવનની ઊંચી - નીચી ઉબડ-ખાબડ મુશ્કેલીઓનો નીડરતાથી સામનો કરવાને બદલે ઘૂંટણીએ પડી જાય છે. અને આવા વ્યક્તિઓથી બનેલો સમાજ અને આવા સમાજથી બનેલું રાષ્ટ્ર માંચકાંબુ જ રહે છે.

એટલે આપણે લાલામાંથી લાલસિંહ બની જવાનું છે. શારીરિક તાકાતની સાથે માનસિક તાકાત પણ મેળવવાની છે. ડરને કા નહીં, ભીડું કર્યો 'જો ડર ગયા સમજો મર ગયા.'

મારા શોષ જીવનમાં, પરિવારમાં સંપ, સ્નેહ અને સ્થિરતા આવે અને પરમાત્મા સત્કાર્યો કરાવ્યા કરે એ જીવનની ફલશ્રુતિ માગું છું

જીવનમાં સંઘર્ષ ભલે આવે પણ કેટલાંક સૌમ્ય, શાંત વ્યક્તિત્વ એવા હોય છે કે, જેઓ સંઘર્ષને શાંતિથી, પ્રસન્નતાથી પચાવી જાણતા હોય છે. આનું વ્યક્તિત્વ એટલે પરી જગદીશભાઈ સોંડાગર (મિત્રી) રાજકોટ જિલ્લાના જન્મકંડોરણ તાલુકાના ખાટલી મૂળ વતનમાં તા. ૦૬-૧૧-૧૯૫૭ના રોજ શ્રી જગદીશભાઈનો જન્મ થયો.

પિતા સ્વ. મોહનભાઈ અને માતા સ્વ. શાંતાબહેન પિતાને ખાટલી ગામમાં ખેતી હતી પણ ખેડૂતોના બોજરોનું સુતારી કામ કરી ઘરનું ગુજરાન ચલાવતો હતો.

જગદીશભાઈએ બહુ નાની વયમાં પિતાનું છત્ર ગુમાવ્યું હતું. ખેતીવાડીમાં તો ગામડે માત્ર જીવન નિર્વાહ થતો હતો. ઘરની આર્થિક સ્થિતિ નબળી હતી. શાળાનો અભ્યાસ કાકાને ત્યાં અને મામાને ઘેર થયો હતો. ખાટલી ગામના શિક્ષકની મદદથી વર્ષ ૧૯૭૬માં મોરબી પ્રિ. સાયન્સમાં પ્રવેશ મળેલો. મિત્રોની રસીક તેઓ કરી આપતા અને મિત્રો જગદીશભાઈની ફીઝ ભરી આપતા હતા. ઇશ્વરને જગદીશભાઈનાં ભણતર કરતાં વ્યવસાયના ગણતરની ગણતરી હશે.

માત્ર ૧૯ વર્ષની વયમાં જગદીશભાઈએ થોડો સમય રાજકોટ વસવાટ કર્યો અને પછી ૧૯૭૬ થી ૧૯૮૦ સુધી ઈંદા અર્થ મુંબઈ ગયા. પાછા ન પડ્યાં. તેમના જીવનની પ્રગતિના ગણેશ થઈ ચૂક્યા હતા. મુંબઈથી રાજકોટ પરત આવ્યા. શિવાભાઈ ભાડેશિયાની પ્રેરણાથી માત્ર પોણા બે રૂપિયાના રોજથી સુતારી કામ કર્યું. આવક ઓછી હતી એટલે જગદીશભાઈ એક જ ટાઇમ ભોજન લેતા હતા. ભોજનાલયનાં કાંતિભાઈ પટેલને ખબર પડી તેમણે ઉદારતા દાખવી તે ટાઇમ જમવાનું લેવા કહ્યું હતું, "લેઈ ઉપર કાળા હાથ થોડા કરાચ?" એવું કહી વશરામભાઈ ટાંકે જગદીશભાઈને ફર્નિચર કામે લગાડ્યા. એ સુખદ ક્ષણોને જગદીશભાઈ આજે પણ ભૂલ્યા નથી. પછી તો તેઓ જૂનાગઢ જિલ્લાના સરગવડા

ગામે અક્ષરજ્ઞાન ધરાવતાં ચંદનબેન સાથે લગ્નચંદિથી જોડાયા. તેમની પુત્રી પાર્વલ અને પુત્રો પીયુષ અને સાવન પરિણિત છે. બંને પુત્રોમાં સાવન ચંદન ટ્રેડર્સ સંભાળે છે. જ્યારે પીયુષ બેંક તથા કોલેજની કોર્પોરેટ ઓફિસનું ફર્નિચર કામ કરે છે. જગદીશભાઈ સહિત બધાં જ ભાઈઓ રાજકોટમાં સારી રીતે વ્યવસાય સાથે સ્થિર છે.

જગદીશભાઈ કહે છે કે, "આજે આપણા દેશમાં કોમ્યુનિટીના વપરાશ બિનજરૂરી રીતે થઈ રહ્યો છે. તે માટે સાવધાન રહેવું જરૂરી છે." વ્યવસાયના પ્રારંભે તેઓ વાંચન કરી શકતા હતા પરંતુ આજે માત્ર વર્તમાનપત્રો, સામયિકો વંચાવે છે.

"તારક મહેતા કા ઉલટા ચશ્મા" જેવી હળવી આર્થિક સ્થિતિ નબળી હતી. શાળાનો અભ્યાસ કાકાને ત્યાં અને મામાને ઘેર થયો હતો. ખાટલી ગામના શિક્ષકની મદદથી વર્ષ ૧૯૭૬માં મોરબી પ્રિ. સાયન્સમાં પ્રવેશ મળેલો. મિત્રોની રસીક તેઓ કરી આપતા અને મિત્રો જગદીશભાઈની ફીઝ ભરી આપતા હતા. ઇશ્વરને જગદીશભાઈનાં ભણતર કરતાં વ્યવસાયના ગણતરની ગણતરી હશે.

માત્ર ૧૯ વર્ષની વયમાં જગદીશભાઈએ થોડો સમય રાજકોટ વસવાટ કર્યો અને પછી ૧૯૭૬ થી ૧૯૮૦ સુધી ઈંદા અર્થ મુંબઈ ગયા. પાછા ન પડ્યાં. તેમના જીવનની પ્રગતિના ગણેશ થઈ ચૂક્યા હતા. મુંબઈથી રાજકોટ પરત આવ્યા. શિવાભાઈ ભાડેશિયાની પ્રેરણાથી માત્ર પોણા બે રૂપિયાના રોજથી સુતારી કામ કર્યું. આવક ઓછી હતી એટલે જગદીશભાઈ એક જ ટાઇમ ભોજન લેતા હતા. ભોજનાલયનાં કાંતિભાઈ પટેલને ખબર પડી તેમણે ઉદારતા દાખવી તે ટાઇમ જમવાનું લેવા કહ્યું હતું, "લેઈ ઉપર કાળા હાથ થોડા કરાચ?" એવું કહી વશરામભાઈ ટાંકે જગદીશભાઈને ફર્નિચર કામે લગાડ્યા. એ સુખદ ક્ષણોને જગદીશભાઈ આજે પણ ભૂલ્યા નથી. પછી તો તેઓ જૂનાગઢ જિલ્લાના સરગવડા

નિયમિત પૂજા-પાઠ ઉપરાંત દૈનિક વિશ્વકર્મજીનું સ્મરણ પણ પાસ કરે છે. વ્યવસાય અર્થે સુદાનનો પ્રવાસ કર્યો છે. ભારતના મોટા ભાગના ધાર્મિક સ્થળોની યાત્રા કરી છે. લાયન્સ કલબમાં (રાજકોટ સેન્ટ્રલ) લાઈફ પ્રેસિડન્ટ અને ટ્રેઝરર પદે સેવાઓ સતત સાત વર્ષ સુધી આપી હતી. ગુર્જર સુતાર પ્રગતિ મંડળ, રાજકોટમાં વર્ષ ૨૦૦૫માં પ્રમુખપદ શોભાવ્યું હતું. શિક્ષણનાં ઉત્કર્ષમાં, આરોગ્યની જાળવણી અર્થે જરૂરિયાતમંદ લોકોને મદદરૂપ થઈ સેવાની જયોત પ્રગટાવતા રહે છે.

સામાજિક ઉત્કર્ષના કાર્યો કરતા રહેતા જગદીશભાઈ ઇચ્છે છે કે, "મારા શોષ જીવનમાં, પરિવારમાં સંપ, સ્નેહ અને સ્થિરતા આવે અને પરમાત્મા સત્કાર્યો કરાવ્યા કરે એ જીવનની ફલશ્રુતિ માગું છું."

શુભેચ્છા આપીએ જગદીશભાઈને, તેમનો મોબાઇલ નંબર છે : ૯૮૨૫૦૭૯૨૨૫

મોંઘેરા મોતી
- નરવર આહલપરા

સંઘર્ષથી સફળતા સુધી પહોંચેલા ઉમદા સૂત્રધાર જગદીશભાઈ સોંડાગર

શૈલીની ટી.વી. સિસ્ટિયલો તેઓ જોઈ લે છે. તેઓને ભુવા, ભરડાં અને દોરાધાગાથી સખત નફરત છે. અંધશ્રદ્ધાના વિરોધી છે. શનિવારનું એકટાણું કરતા જગદીશભાઈ સવારે